

POSTANOWIENIE

Dnia 9 sierpnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kuryło (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z powództwa K. M.

przeciwko A. C., M. K., J. T., M. I. L., P. R. S., małoletniej W. A. S. reprezentowanej przez przedstawiciela ustawowego A. L.

o wznowienie postępowania,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 9 sierpnia 2018 r.,

zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego w S.

z dnia 11 sierpnia 2017 r., sygn. akt V Pa [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w S. postanowieniem z dnia 11 sierpnia 2017 r. odrzucił skargę powódki K. M. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia 16 czerwca 2016 r., sygn. akt V Pa [...].

W uzasadnieniu postanowienia wskazano, że przed Sądem Rejonowym - Sądem Pracy w C. toczyła się wcześniej sprawa z powództwa K. M. przeciwko wspólnikom spółki cywilnej „S.” A. C., M. K., R. S. i J. T. o ustalenie istnienia stosunku pracy, zakończona wyrokiem z dnia 7 grudnia 2010 r., sygn. akt IV P [...], ustalającym, iż powódkę łączyła z pozwanymi umowa o pracę. Pozwani wnieśli apelację od tego orzeczenia. Sąd Okręgowy w S. przekazał do rozpoznania

Sądowi Rejonowemu - Sądowi Pracy w C. zgłoszone w toku postępowania apelacyjnego żądanie powódki o ustalenie wypadku przy pracy. Przekazana do rozpoznania sprawa o sporządzenie i wydanie protokołu powypadkowego oraz o wydanie świadectwa pracy toczyła się przed Sądem Rejonowym w C. pod sygn. akt IV P [...], przeciwko A. C., M. K., J. T., M. I. L., P. R. S., małoletniej W. A. S. reprezentowanej przez przedstawiciela ustawowego A. L.. Powódka K. M. reprezentowana była przez ustanowionego z urzędu pełnomocnika w osobie radcy prawnego M. P.. W toku postępowania przed Sądem Rejonowym w sprawie IV P [...] powódka dwukrotnie składała do akt dowody z dokumentów, które dołączyła do niniejszej skargi o wznowienie postępowania, tj. dyplom mistrza w zawodzie kucharza oraz referencje i opinie od innych pracodawców. W sprawie tej nie był słuchany świadek K. G.. Natomiast był przeprowadzony dowód z zeznań świadków: B. M., K. R. i I. S.. Sąd Rejonowy postanowieniem podjętym na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku pominął dowód z zeznań A. C. jako strony pozwanej. Powódka była słuchana informacyjnie a następnie w charakterze strony. Powódka złożyła do akt sprawy odpis pisma swojego autorstwa, opatrzonego datą 15 marca 2012 r. i adresowanego do Prokuratury Rejonowej w D., w którym zawiadomiła o popełnieniu przez świadków K. G., A. C., B. M., I. S. i K. S. przestępstwa polegającego na składaniu fałszywych zeznań przed Sądem Rejonowym w C. w sprawie sygn. akt VP a [...], dotyczącej pracy powódki w charakterze kucharza w S..

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2015 r. Sąd Rejonowy w C. w sprawie sygn. akt IV P [...] oddalił powództwo o ustalenie wypadku przy pracy i nakazał pozwanym A. C., M. K., P. R. S., M. I. L., W. A. S. i J. T. właścicielom „S.” spółki cywilnej w D. wydać powódce świadectwo pracy stwierdzające, że K. M. była zatrudniona przez pozwanych A. C., M. K., R. S. właścicieli „S.” spółki cywilnej w D. na podstawie umowy o pracę na czas określony od dnia 4 sierpnia 2008 r. do dnia 11 sierpnia 2008 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku kucharza oraz przyznał radcy prawnemu M. P. wynagrodzenie za pomoc prawną udzieloną z urzędu w kwocie 295,20 zł i zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu. Pełnomocnik powódki wniósł apelację od tego wyroku. Sąd Okręgowy w S. wyrokiem z dnia 16 czerwca 2016 r., sygn. akt VP a [...], oddalił apelację i rozstrzygnął o kosztach

postępowania apelacyjnego, zasądając z tego tytułu od powódki na rzecz pozwanych kwotę 451,22 zł oraz przyznał pełnomocnikowi powódki wynagrodzenie w kwocie 180 zł za pomoc prawną udzieloną z urzędu. Pełnomocnik powódki był zawiadomiony o terminie rozprawy apelacyjnej. Na termin rozprawy apelacyjnej nie stawił się. Wniósł o sporządzenie uzasadnienia wyroku, lecz nie wywiódł skargi kasacyjnej od tego orzeczenia.

W dniu 12 lipca 2016 r. do akt wpłynęło pismo powódki, w którym żądała wznowienia postępowania i wyznaczenia terminu rozprawy, podnosząc swoje wątpliwości co do przyczyny braku wezwania jej na termin rozprawy apelacyjnej i żądając konfrontacji z A. C., K. G. i innymi świadkami. W odpowiedzi Sąd Okręgowy poinformował powódkę, że o terminie rozprawy apelacyjnej został zawiadomiony jej pełnomocnik radca prawny M. P. i jemu doręczono odpis wyroku z dnia 16 czerwca 2016 r. wraz z uzasadnieniem.

W dniu 3 sierpnia 2016 r. powódka K. M. złożyła skargę o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia 16 czerwca 2016 r., sygn. akt VP a [...], wskazując jako podstawę wznowienia art. 401 pkt 2 k.p.c. i zarzucając, że w toku postępowania sądowego została pozbawiona możliwości działania w procesie w wyniku braku prawidłowej reprezentacji, gdyż jej pełnomocnik, ustanowiony z urzędu, nie skontaktował się z nią przed rozprawą, nie uczestniczył w rozprawie apelacyjnej, jak też nie powiadomił powódki o terminie posiedzenia sądowego. O wydanym wyroku dowiedziała się w dniu 23 czerwca 2016 r. W skardze odniosła się do ustaleń Sądu oraz wniosła o konfrontację ze świadkami. Sąd Okręgowy w S. postanowieniem z dnia 10 października 2016 r., sygn. akt VP a [...], odrzucił skargę, a Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 4 kwietnia 2017 r., sygn. akt II PZ [...]/17, oddalił zażalenie na powyższe orzeczenie i nie obciążył powódki kosztami procesu w postępowaniu zażaleniowym.

Zdaniem Sądu Okręgowego, niniejsza skarga K. M. o wznowienie postępowania podlega odrzuceniu jako spóźniona i nieoparta na ustawowej podstawie.

Wniesienie skargi o wznowienie postępowania ograniczone jest terminem. Jest to termin trzymiesięczny, którego początek odnosi się do momentu powzięcia

przez stronę wiadomości - w zależności od podstawy wznowienia - o podstawie wznowienia albo o skutkach wadliwie toczącego się postępowania (art. 407 § 1 k.p.c.). K. M. nie zachowała terminu do wniesienia skargi, gdyż o okolicznościach związanych z wydanym wyrokiem i brakiem zawiadomienia jej o terminie rozprawy apelacyjnej otrzymała informację w dniu 28 lipca 2016 r. Niniejszą skargę o wznowienie postępowania wniosła zaś w dniu 27 czerwca 2017 r. Oznacza to, że trzymiesięczny termin upłynął bezskutecznie z dniem 28 października 2016 r.

Z uzasadnienia skargi wynika, że skarżąca upatruje podstawy wznowienia postępowania w treści art. 401 pkt 2 k.p.c., zarzucając brak należytej reprezentacji powódki w toku postępowania przed Sądem Okręgowym rozpoznającym jej apelację od wyroku Sądu Rejonowego w C.. Brak należytej reprezentacji ma miejsce wówczas, gdy w sprawie nie działał organ osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, powołany do jej reprezentowania, albo występujący w sprawie pełnomocnik nie ma wymaganych przymiotów do występowania w takiej roli. Strona, za którą w procesie działa pełnomocnik ustanowiony przez sąd, nie jest nienależycie reprezentowana w rozumieniu tego przepisu. Działanie ustanowionego dla strony z urzędu przez sąd pełnomocnika jest równoznaczne z udzieleniem pełnomocnictwa procesowego. Nienależyte wykonywanie obowiązków procesowych przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu nie może stanowić przewidzianej w art. 401 pkt 2 k.p.c. podstawy wznowienia polegającej na pozbawieniu strony możliwości działania.

Sąd Okręgowy zauważył, że można również żądać wznowienia na tej podstawie, że wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa (art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c.), ale ważna jest dyspozycja art. 404 k.p.c., zgodnie z którym z powodu przestępstwa można żądać wznowienia jedynie wówczas, gdy czyn został ustalony prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub że zostało umorzone z innych przyczyn niż brak dowodów. Powódka nie wykazała zaś, by świadkowie zostali skazani prawomocnym wyrokiem za składanie fałszywych zeznań w sprawie objętej niniejszą skargą o wznowienie postępowania.

Nie można także przyjąć, że zachodzi podstawa wznowienia z art. 403 § 2 k.p.c., w myśl którego można żądać wznowienia w razie wykrycia takich

okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu. Wskazywani w skardze świadkowie składali bowiem zeznania w sprawie, której skarga dotyczy, bądź w poprzedniej sprawie dotyczącej ustalenia stosunku pracy.

W konsekwencji należy stwierdzić, że skarga nie opiera się na ustawowych podstawach wznowienia postępowania przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożyła powódka, zarzucając orzeczeniu mające istotny wpływ na wynik sprawy naruszenie prawa procesowego, a to art. 401 pkt 2 k.p.c., przez jego błędną interpretację i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że brak obecności pełnomocnika ustanowionego w urzędzie na rozprawie apelacyjnej, przy jednoczesnej nieobecności osoby reprezentowanej, nie stanowi podstawy wznowienia postępowania z powodu braku możliwości działania, a także przyjęcie, że niezawiadomienie przez Sąd i pełnomocnika ustanowionego z urzędu strony postępowania nie oznacza pozbawienia możliwości działania w rozumieniu art. 401 pkt 2 k.p.c. Żaląca się wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia 16 czerwca 2016 r., sygn. akt V Pa [...]; ewentualnie wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy w S. oraz o zasądzenie na rzecz skarżącej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zażalenia podniosła, że bezsporne jest, iż pełnomocnik skarżącej ustanowiony z urzędu i sama skarżąca nie brali udziału w rozprawie apelacyjnej przed Sądem Okręgowym w S. w dniu 16 czerwca 2016 r. Pełnomocnik skarżącej nie stawiał się, nie usprawiedliwiając swojej nieobecności, natomiast skarżąca w ogóle nie została zawiadomiona, ani przez Sąd ani przez swojego pełnomocnika, o terminie rozprawy. Na skutek powyższego nie była ona reprezentowana na rozprawie apelacyjnej, ani też nie mogła w niej sama uczestniczyć. Niewątpliwie w ten sposób została pozbawiona możliwości działania i

przedstawienia swojego stanowiska, w tym argumentacji na poparcie zarzutów apelacyjnych. W rezultacie tego zapadł niekorzystny dla skarżącej wyrok. Wydając zaskarżone postanowienie Sąd Okręgowy w S. nie uwzględnił stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w postanowieniu z dnia 3 marca 1997 r., (III CKN 10/9, LEX nr 30402), zgodnie z którym niedziałanie w procesie pełnomocnika z urzędu może uzasadniać wznowienie postępowania na podstawie art. 401 pkt 2 k.p.c., tj. z powodu pozbawienia strony możliwości działania.

Ponadto K. M. wskazała w uzasadnieniu swojej skargi, jako podstawę wznowienia, popełnienie przestępstwa składania fałszywych zeznań. W sprawie tej było prowadzone przez Komendę Powiatową Policji w C. pod sygn. akt Ds [...] postępowanie przygotowawcze, które zakończyło się umorzeniem. Sąd Okręgowy w S. nie przeprowadził żadnego postępowania w tym zakresie, powołując się na brak stwierdzenia popełnienia przestępstwa prawomocnym wyrokiem skazującym i jednocześnie nie ustalając, z jakiego powodu to postępowanie zostało umorzone

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Inicjując rozważania w niniejszej sprawie podkreślić należy, że w postępowaniu cywilnym obowiązuje wyrażona w art. 365 § 1 k.p.c. zasada niewzruszalności prawomocnych wyroków sądowych. Przepisy określające warunki, na jakich może nastąpić uchylenie lub zmiana prawomocnego wyroku, muszą być zatem - jako wyjątek od wspomnianej reguły - interpretowane ściśle. Instytucja wznowienia postępowania opiera się na przysługującej poza tokiem instancji skardze o presumpcję wadliwego procesu i zastąpienie zapadłego orzeczenia orzeczeniem nowym. Zakres postępowania zapoczątkowanego skargą o wznowienie wytycza norma art. 412 § 1 k.p.c., zgodnie z którą sąd rozpoznaje sprawę na nowo w granicach, jakie określa podstawa wznowienia. Z brzmienia cytowanego przepisu jednoznacznie wynika, że przedmiotem postępowania jest udowodnienie istnienia podstawy, na której oparto skargę w konkretnej sprawie. W konsekwencji zakres ponownego rozpoznania sprawy uwarunkowany jest przyczyną wznowienia wskazaną przez skarżącego i nie jest dopuszczalne wyjście poza tę przyczynę. W świetle art. 409 k.p.c. istotnym elementem skargi o

wznowienie postępowania jest zatem podanie podstawy wznowienia oraz jej uzasadnienie. Skarga o wznowienie postępowania podlega badaniu przez sąd pod kątem dopuszczalności o dwojakim charakterze, tj. dopuszczalności samej skargi oraz dopuszczalności wznowienia postępowania. O dopuszczalności decyduje zaś zachowanie ustawowego terminu do jej wniesienia (art. 407 i art. 408 k.p.c.) oraz oparcie skargi na ustawowych podstawach wymienionych w art. 401, art. 401¹ i art. 403 k.p.c.

Godzi się zauważyć, że niniejsza skarga jest kolejną skargą powódki K. M. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia 16 czerwca 2016 r., sygn. akt V Pa [...], opartą na tych samych podstawach, co poprzednia. Prawdą jest, że art. 416 § 1 k.p.c. ustanawia zasadę *restitutio restitutionis non datur*, zgodnie z którą wznowienie postępowania w tej samej sprawie jest możliwe tylko raz. Chodzi w tym wypadku - wbrew literalnemu brzmieniu przepisu - nie o przesłankę dopuszczalności wznowienia, lecz o przesłankę dopuszczalności skargi o wznowienie. Skarga wniesiona z naruszeniem art. 416 § 1 k.p.c. podlega więc odrzuceniu jako niedopuszczalna z mocy ustawy. Statuowana w art. 416 § 1 k.p.c. zasada jednorazowości wznowienia postępowania oznacza, że w razie zakończenia postępowania ze skargi o wznowienie nowym orzeczeniem co do istoty sprawy w następstwie uchylenia lub zmiany poprzedniego orzeczenia, ponowna skarga w tej samej sprawie jest już niedopuszczalna. Nie ma więc możliwości żądania wznowienia w wypadku, gdy na skutek pierwszej skargi o wznowienie doszło do ponownego rozpoznania sprawy albo do oddalenia skargi. Przepis artykułu 416 § 1 nie wyłącza natomiast wniesienia kolejnej skargi o wznowienie, jeżeli poprzednia skarga została prawomocnie zwrócona lub odrzucona, jak również jeżeli na skutek cofnięcia poprzedniej skargi nastąpiło umorzenie postępowania wywołanego przez jej wniesienie (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2006 r., IV CZ 51/06, LEX nr 1102115; z dnia 14 stycznia 2009 r., IV CZ 109/08, LEX nr 523589; z dnia 21 kwietnia 2011 r., III UZ 10/11, OSNP 2012 nr 15-16, poz. 207; z dnia 15 grudnia 2016 r., I UZ 37/16, OSNP 2018 nr 2, poz. 25 oraz wyrok z dnia 22 lipca 2010 r., I CSK 601/09, LEX nr 737247). Jak skonstatował Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 14 stycznia 2009 r., IV CZ 109/08 (LEX nr 523589), art. 410 k.p.c. jest

przepisem, który określa w sposób wyczerpujący wypadki, w jakich skarga o wznowienie postępowania podlega odrzuceniu. Nie wymienia on, jako podstawy odrzucenia skargi, ponownego jej wniesienia na tej samej podstawie, która była już przedmiotem wcześniejszej skargi odrzuconej przez sąd.

Ustawodawca ograniczył natomiast możliwość wniesienia skargi o wznowienie postępowania dwoma terminami. Pierwszy z nich - uregulowany w art. 407 k.p.c. – jest terminem *a quo* i ma charakter względny, drugi zaś - uregulowany w art. 408 k.p.c. - jest terminem *ad quem* i ma charakter bezwzględny. Długość terminu określonego w art. 407 k.p.c. jest jednakowa dla wszystkich przyczyn wznowienia postępowania. Wynosi on zawsze trzy miesiące. Różnie została natomiast określona chwila, od której należy liczyć bieg tego terminu. Jeżeli skarga jest oparta na kilku przyczynach uzasadniających wznowienie, bieg terminu do żądania wznowienia należy liczyć dla każdej z nich oddzielnie. Jeżeli dla niektórych z przyczyn upłynął termin do wniesienia skargi o wznowienie, a dla innych jest jeszcze otwarty, to skargę można oprzeć tylko na tych przyczynach, dla których termin jeszcze nie upłynął.

W wypadku przyczyn wznowienia postępowania określonych w art. 401 k.p.c. i art. 403 k.p.c. - z wyjątkiem sytuacji, w której podstawą wznowienia jest pozbawienie możliwości działania lub brak należytej reprezentacji - termin trzymiesięczny należy liczyć od dnia, w którym strona dowiedziała się o podstawie wznowienia. Istotne znaczenie dla określenia chwili początkowej biegu terminu trzymiesięcznego ma więc ustalenie, co należy rozumieć przez „powzięcie wiadomości o podstawie wznowienia”. Pojęcie to obejmuje powzięcie wiadomości o takiej podstawie, czyli o okolicznościach składających się na określoną podstawę wznowienia.

Jeśli chodzi o podstawę określoną w art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c., to wprawdzie stanowi ją jedynie fakt, że wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa, jednak skarga oparta na tej podstawie pozostaje niedopuszczalna aż do czasu, gdy spełni się warunek określony w art. 404 k.p.c. Ponieważ nie można uznać, aby termin trzymiesięczny do wniesienia skargi rozpoczął bieg w chwili, w której strona nie mogłaby jeszcze jej wnieść, należy stwierdzić, że - wbrew brzmieniu art. 407 § 1 k.p.c. - istotne jest nie dowiedzenie się o fakcie uzyskania wyroku za pomocą

przestępstwa, lecz o prawomocnym wyroku karnym skazującym, prawomocnym postanowieniu karnym o odmowie wszczęcia postępowania, prawomocnym postanowieniu o umorzeniu postępowania karnego lub prawomocnym wyroku uniewinniającym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 1967 r., II CZ 128/66, OSPiKA 1968 z. 9, poz. 198; z dnia 25 lutego 1975 r., I PO 23/73, OSNCP 1975 nr 10-11, poz. 157). Natomiast gdy podstawę wznowienia stanowi pozbawienie możliwości działania lub brak należytej reprezentacji, termin trzymiesięczny biegnie od dnia, w którym o wyroku dowiedziała się strona, jej organ lub jej przedstawiciel ustawowy. Zgodnie z dominującym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, termin, o którym mowa w art. 407 § 1 k.p.c., biegnie od „dowiedzenia się o wyroku”, a nie od „dowiedzenia się o treści wyroku”. Wystarczające jest zatem, aby strona dowiedziała się o wydaniu wyroku, nie jest natomiast konieczne, aby dowiedziała się o jego treści, a tym bardziej - o treści jego uzasadnienia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 stycznia 2006 r., III PZ 12/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 362). Decyduje przy tym dzień faktycznego dowiedzenia się o wyroku, a nie dzień, w którym strona - przy dołożeniu należytej staranności - mogła się dowiedzieć o wyroku (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2000 r., IV CKN 2/00, OSNC 2000 nr 10, poz. 192).

W przedmiotowej sprawie powódka K. M. oparła skargę o wznowienie postępowania na tej podstawie, jaką jest brak należytej reprezentacji przez pełnomocnika procesowego, prowadzący - zdaniem skarżącej - do pozbawienia strony możliwości działania. Skarżąca nie dochowała jednak terminu z art. 407 § 1 k.p.c. do wniesienia skargi opartej na omawianej podstawie wznowienia, skoro pomiędzy dowiedzeniem się przez powódkę w dniu 28 lipca 2016 r. o zaskarżonym wyroku Sąd Okręgowy z dnia 16 czerwca 2016 r., sygn. akt V Pa [...], a nadaniem przedmiotowej skargi w Urzędzie Pocztowym w dniu 27 czerwca 2017 r. upłynął okres dłuższy od trzech miesięcy.

Co do wskazanej przez powódkę postawy wznowienia postępowania warto przytoczyć treść art. 401 pkt 2 k.p.c., zgodnie z którym można żądać wznowienia postępowania z powodu nieważności, jeżeli strona nie miała zdolności sądowej lub procesowej albo nie była należycie reprezentowana bądź jeżeli wskutek naruszenia przepisów była pozbawiona możliwości działania. Brak należytej

reprezentacji strony w procesie zachodzi wówczas, gdy w sprawie nie działał organ osoby prawnej albo jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, powołany do jej reprezentacji (art. 67 k.p.c.), albo występujący w sprawie reprezentant strony nie ma wymaganych przymiotów do występowania w tej roli. W sytuacji, gdy za stronę działał w procesie ustanowiony przez sąd pełnomocnik w osobie radcy prawnego, nie można mówić o nienależytej reprezentacji w rozumieniu powołanego przepisu.

W art. 401 pkt 2 k.p.c. jest też mowa o pozbawieniu strony możliwości działania, co oznacza całkowite pozbawienie strony uprawnień procesowych, a nie jedynie ich ograniczenie. Pozbawienie strony możliwości działania może być następstwem uchybień wynikających z czynności procesowych albo zaniechań sądu względnie przeciwnika procesowego, nie można natomiast o nim mówić, jeżeli strona na skutek własnego działania nie skorzystała ze swoich uprawnień procesowych (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 1968 r., I CR 432/67, OSNCP 1969 nr 7-8, poz. 137 i z dnia 10 lipca 1974 r., II CR 331/74, OSNCP 1975 nr 5, poz. 84, a nadto postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1999 r., II UKN 174/99, OSNAPiUS 2001 nr 4, poz. 133 oraz z dnia 2 lutego 2006 r., II CZ 134/05, z dnia 21 września 2007 r., V CZ 88/07, z dnia 22 stycznia 2009 r., II PZ 38/08, z dnia 25 listopada 2011 r., II CZ 86/11 i z dnia 30 stycznia 2014 r., IV CZ 112/13, niepublikowane). Pozbawienie strony możliwości działania nie obejmuje bowiem nieudolnego lub wadliwego - bez względu na przyczynę - prowadzenia sprawy przez samą stronę. Jego zakresem objęte są tylko okoliczności, które powodują pozbawienie strony możliwości działania w procesie, niespowodowane przez samą stronę i niezależne od jej zachowania, chociażby postępowanie strony stanowiło naruszenie przepisów prawa.

Działanie pełnomocnika procesowego, zarówno w razie udzielenia mu pełnomocnictwa przez stronę, jak i ustanowienia go przez sąd, jest równoznaczne z działaniem samej strony. Wprawdzie w kilku orzeczeniach Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że strona zostaje pozbawiona możliwości działania, jeśli ustanowiony dla niej pełnomocnik nie działa lub nie wykonuje należycie swoich obowiązków (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 1997 r., III CKN 10/96, OSP 1997 z. 9, poz. 172 i z dnia 22 października 2003 r., II CZ 96/03, LEX nr 583769).

Pogląd ten spotkał się nawet z akceptacją niektórych przedstawicieli doktryny (por. W. Broniewicz, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 1997 r., III CKN 10/96, OSP 1997 nr 9, poz. 172, s. 468-469 i Z. Krzemiński, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 marca 1997 r., III CKN 10/96, M. Praw. 1998 nr 4, s. 148). Za prawidłowe należy jednak uznać dominujące stanowisko judykatury, zgodnie z którym niedziałanie lub nienależyte wykonywanie obowiązków przez pełnomocnika, w tym adwokata lub radcę prawnego ustanowionego dla strony przez sąd, nie oznacza pozbawienia strony możliwości działania i nie może stanowić podstawy wznowienia postępowania (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 czerwca 2000 r., I PKN 277/00, OSNAPiUS 2002 nr 1, poz. 15; z dnia 12 października 2001 r., III AO 32/01, OSNAPiUS 2002 nr 18, poz. 449; z dnia 26 marca 2003 r., II CZ 26/03, OSNC 2004 nr 6, poz. 95 z glosą A. Góry-Błaszczkowskiej, PS 2006 nr 6, s. 162 i n.; z dnia 23 listopada 2007 r., IV CZ 90/07, LEX nr 623833; z dnia 17 lutego 2011 r., IV CZ 122/10, LEX nr 785543, z dnia 3 kwietnia 2014 r., II UZ 21/14, LEX nr 1472167 i z dnia 20 marca 2015 r., II CZ 108/14, LEX nr 1661936). Pełnomocnik strony działający w sposób niedbały, wadliwy, nie pozbawia bowiem strony możliwości działania w procesie, tylko możliwości tej nie wykorzystuje w pełni lub (i) wykorzystuje ją nieprawidłowo, z negatywnym skutkiem dla swego mocodawcy. Skutki procesowe wszelkich czynności procesowych pełnomocnika należy uważać za skutki procesowe czynności strony; odnosi się to również do skutków uchybień oraz skutków czynności, które powinny być, choć nie zostały, dokonane w postępowaniu. Jeżeli strona (jej pełnomocnik) zaniechała jakichś czynności, których powinni byli dokonać, skutki uchybień procesowych mogą zostać usunięte tylko wówczas, gdy ze względu na stan postępowania i rodzaj czynności, do której dokonania był zobowiązany dany podmiot postępowania, możliwe jest późniejsze jeszcze dokonanie tej czynności. Nie można natomiast w drodze wznowienia postępowania usunąć uchybienia procesowego, polegającego na nieprzedstawieniu przez stronę wszystkich znanych jej faktów i dowodów mogących mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy wypada zgodzić się ze stwierdzeniem Sądu Okręgowego, że K. M. nie oparła skargi na

podstawie wznowienia z art. 401 pkt 2 k.p.c., skoro jako okoliczność wypełniającą tę podstawę wskazała niedbałe reprezentowanie interesów skarżącej przez pełnomocnika procesowego, polegające na jego niestawiennictwie na rozprawie apelacyjnej i niepowiadomieniu powódki o terminie posiedzenia sądowego. Wypada nadmienić, że w świetle art. 133 § 3 k.p.c., w sytuacji, gdy za stronę działa pełnomocnik, także ustanowiony z urzędu, tylko jemu doręcza się pisma sądowe (zawiadomienie o terminie rozprawy). Adresatem doręczeń jest zatem pełnomocnik procesowy lub osoba upoważniona do odbioru pism. Niewysłanie na adres powódki zawiadomienia o terminie rozprawy apelacyjnej nie stanowiło więc uchybienia proceduralnego sądu, a nierzetelne - w ocenie skarżącej - działanie jej pełnomocnika w sprawie nie uzasadnia wznowienia postępowania.

W uzasadnieniu zażalenia powódka nawiązała też do drugiej, wskazanej przez siebie podstawy wznowienia, jaką zgodnie z art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c. jest okoliczność, że wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa. Nie podniosła jednak stosownego zarzutu naruszenia tego przepisu, co zasadniczo pozbawia Sąd Najwyższy możliwości kontroli zaskarżonego postanowienia w tym zakresie.

Na marginesie rozważań wypada wyjaśnić, że hipotezą normy z art. 403 § 1 pkt 2 k.p.c. objęte jest każde przestępstwo, za pomocą którego mógł być uzyskany wyrok, jednak z wyłączeniem czynów zabronionych objętych zakresem art. 403 § 1 pkt 1 *in principio* k.p.c. W grę wchodzi zatem przestępstwa przeciwko wymiarowi sprawiedliwości polegające na wywieraniu wpływu na czynności urzędowe sądu przemocą lub groźbą bezprawną (art. 232 k.k.), przedstawieniu przez biegłego fałszywej opinii lub przez tłumacza fałszywego tłumaczenia (art. 233 k.k.) lub też użyciu przemocy lub groźby bezprawnej w celu wywarcia wpływu na świadka, biegłego lub tłumacza (art. 245 k.k.) a także składaniu fałszywych zeznań przez świadka. Podstawa ta jest jednak spełniona tylko wtedy, gdy wyrok został uzyskany za pomocą przestępstwa. Decydujące jest więc to, aby przestępstwo pozostawało w związku przyczynowym z wydaniem wyroku i treścią rozstrzygnięcia sądu w nim zawartego; przestępstwo to musi służyć do uzyskania wyroku. Należy podkreślić, że chodzi o sytuację, w której za pomocą przestępstwa został uzyskany prawomocny wyrok, od którego wnoszona jest skarga o wznowienie postępowania. Zgodnie zaś z art. 404 k.p.c., z powodu przestępstwa

można żądać wznowienia jedynie wówczas, gdy czyn został ustalony prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub że zostało umorzone z innych przyczyn niż brak dowodów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2015 r., V CZ 124/14, LEX nr 1666917).

Wbrew twierdzeniom autora zażalenia, to na powódce spoczywał ciężar wykazania, że w sprawie karnej o składanie przez świadków fałszywych zeznań zapadł wyrok skazujący albo że postępowanie nie może być wszczęte lub że zostało umorzone z innych przyczyn niż brak dowodów, a nadto że skarżąca dochowała terminu z art. 407 § k.p.c. do wniesienia skargi o wznowienie opartej na tej podstawie. Skarżąca nie dopełniła tych powinności. Przede wszystkim jednak nie wykazała ona, by zarzucane przez nią przestępstwo posłużyło do wydania wyroku objętego niniejszą skargą o wznowienie. Jak bowiem wynika z uzasadnienie zaskarżonego postanowienia, K. M. złożyła do Prokuratury Rejonowej w D. zawiadomienie o popełnieniu przez świadków przestępstwa składania fałszywych zeznań w sprawie toczącej się kolejno przed Sądem Rejonowy w C. pod sygn. akt IVP [...] i Sądem Okręgowym w S. pod sygn. akt VP a [...], a dotyczącej ustalenia istnienia stosunku pracy między powódką a pozwanymi. Natomiast skarga o wznowienie postępowania dotyczy sprawy o ustalenie wypadku przy pracy, prowadzonej przez Sąd Rejonowy w C. pod sygn. akt IVP [...] a następnie Sąd Okręgowy w S. pod sygn. akt VP a [...].

Mając powyższe na uwadze, z mocy art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzeczono jak w sentencji postanowienia. O kosztach postępowania zażaleniowego rozstrzygnięto stosownie do art. 102 k.p.c. w związku z art. 389²¹ k.p.c.